

חרם בכיתה - מערך שיעור לבית הספר היסודי

במערך שיעור זה בחרנו להביא את תופעת החרם לדין בכיתה, ללא תלות באירוע מסוים, במטרה להעלות את המודעות של התלמידות/ים, ולאפשר שיח פתוח בנושא.

זהו שיעור כפול המבוסס על סיפור מקרה של אופק, ילדה שהיתה נתונה לחרם ארוך ומתמשך עד לאותו הרגע בו החליטה ליטול את גורלה בידיה, ולפרסם סרטון בפייסבוק, בו היא מתארת את סיפורה במונולוג כואב. הסרטון שהפך ויראלי הביא לתשומת לב ציבורית לנושא החרם החברתי, ואפשר לאופק להפוך לפעילה חברתית המסייעת לילדים וילדות להתמודד עם סיפורים דומים של הדרה חברתית.

לפני העברת השיעור בכיתה, אנחנו ממליצות למורות לצפות [בסרטון של חלי ברק שטיין](#) (פסיכולוגית חינוכית מומחית), שבו היא נותנת טיפים לניהול דיון בנושא רגשי או חברתי בצורה מיטיבה בכיתה.

עדין לא נרשמת לעלון שלנו? | [לחצ'י כאן](#) לקבלת חומרי השראה והפעלות לתיבת המייל שלך!

חרם בכיתה הוא תופעה רווחת מאוד בבתי הספר. לפי [דו"ח מרכז טאוב ל-2017](#) ביותר מ-60 אחוזים מהכיתות דיווח תלמיד אחד לפחות כי הוחרם בחודש האחרון. חרמות נפוצים במיוחד בכיתות בבתי הספר היסודיים. רוב המקרים מתרחשים בכיתות ד-ו, בגיל זה ישנה כבר מודעות לכוח החברתי, אך עדיין לא התפתחה אחריות מוסרית שקיימת בגילאי התיכון. חרם בכיתה הוא אירוע טראומטי עבור הילד/ה המוחרמות/ים וחוויה מזיקה לילדות/ים המחרמות/ים. הילד/ה המוחרמת/עוברת חוויה של דחייה חברתית, המעוררת בו תחושות קשות של בידוד, בושא ואשמה, ויכולה להותיר בו צלקות של פגיעה בדימוי העצמי לשנים ארוכות. לרוב, החרם מובל על ידי ילד/ה או ילדות/ים יחידות/ים, כששאר הכיתה משתתפת באופן פעיל או סביל, בשל הרצון להיות חלק מהקבוצה, ולא להידחות על ידה. למורה יש תפקיד קריטי בזיהוי החרם ובטיפול בו, כמו גם בייזום פעולות אקטיביות למניעת חרם בכיתה על ידי יצירת מרחב קבוצתי בטוח ומוגן לשיתוף ולהקשבה, ועידוד תרבות כיתתית של לכידות קבוצתית וערבות הדדית.

שיעור ראשון - 45 ד'

נפתח במשחק הממחיש את התחושה של יחיד/ה המתמודד/ת עם הרחקה מקבוצה (המשחק כמובן אינו מתאים לימי קורונה). התלמידות/ים יעמדו במעגל צפוף כתף אל כתף, מתנדב/ת יעמוד/ת מעגל, מחוץ למעגל, משניתן האות עליו/ה לנסות ולהיכנס למעגל בכל דרך אפשרית, בעוד כל שאר הילדים מנסים להישאר כגוף אחד ולא לאפשר לו/ה להיכנס. ילד/ה שהצליח/ לפרוץ את דרכו פנימה, יוחלפו ע"י מתנדב/ת אחר/ת. לאחר כ-3 סיבובי משחק נשב במעגל, וננהל דיון קצר על המשחק סביב השאלות הבאות:

- איך הרגישה/ה הילד/ה שניסה/תה להיכנס למעגל?
- איך הרגשתם/ן כשניסיתם/ם בכל דרך אפשרית למנוע מחבר/ה להיכנס למעגל?
- האם יש כאן מישהו/י שלמרות שמדובר במשחק, התקשה לעמוד אל מול החבר/ה המורחק/ת ואפשר לו/ה להיכנס?
- האם חוויתם/ן פעם כזו חוויה במציאות? מי רוצה לספר על מקרה בה הוא רצה להשתתף במעגל חברתי כלשהו ולא אפשרו לו לקחת חלק?

בשלב הבא נעבור לסיפור אמיתי שקרה לילדה בת-13 שהחליטה לפרסם את סיפור המקרה שלה ברשת הפייסבוק. נצפה [בסרטון](#) שפרסמה אופק ראשון ילדה בת 13.

למורה: הסרטון לא פשוט לצפייה, המטרה היא לאפשר לילדות/ים להזדהות עם הכאב וחוסר האונים שחשה אופק אל מול החרם שחוותה. בעקבות הצפייה ננהל דיון קצר שמתייחס לחוויה שעברו הילדות/ים במהלך הצפייה ולהבנה מושג החרם והשלכותיו. נדגיש את הצעד האמיץ של החשיפה של אופק, אף שהיא ילדה אחת אל מול שאר ילדות/י הכיתה שלה.

שאלות לדיון בעקבות הצפייה בסרטון:

- מה הרגשתן כשצפיתם/ן בסרטון?
- האם אתן/ם מכירות/ים ויודעות/ים מהו חרם?
- האם נתקלתן פעם במקרה דומה?
- מה לדעתכן/ם מרגישה/ה ילד/ה שעובר חרם?

- מהן הדרכים בהן אופק הורחקה משאר ילדי וילדות הכיתה?
- מה דעתכן/ם על ההחלטה של אופק לחשוף את הסיפור שלה בסרטון?
- מה תהיה לדעתכן/ם ההשפעה של פרסום המקרה של אופק בפייסבוק?
- מה היו לדעתכן/ם התגובות בהן נתקלה אופק לאחר פרסום הסרטון, בכיתה שלה, במשפחה המורחבת, במרחב הווירטואלי?

נשמע את המשך סיפורה של אופק.

צוות תכנית "הצינור" תכנית לילה הגיע לבקר בביתה של אופק בעקבות פרסום הסרטון.

למורה: נצפה [בתכנית](#) ולאחר מכן נקיים דיון פתוח, העוסק במושג החרם וההדרה החברתית, בהמשך ישיר של מה שעלה קודם לכן בקבוצה. חשוב להגיע בדיון להכרה בחופש האישי של כל אחת ואחד בקבוצה לנהוג/ להתלבש /להביע דעה כל עוד לא פגע באף אחד אחר/ת. חשוב להתייחס לאחריות שלנו כקבוצה כלפי כל אחת ואחד. נוכל לבחור את השאלות שמתאימות לנו ולכיתה שלנו.

שאלות אפשריות להמשך דיון:

- מה הייתן/ם שואלות/ים את אופק
- מה הייתן/ם שואלות/ים את הילדות/ים שהחרמו את אופק?
- איך לדעתכם/ן, הרגישה אופק כשעשו עליה חרם?
- למה לדעתכן/ם נוצר חרם?

- באילו מרחבים מתקיים החרם? בכיתה/תנועת הנוער/ בשכונה/ במרחב הווירטואלי?
- האם אתם מכירות/ים חרם במרחב הווירטואלי? בפייסבוק/ אינסטגרם/ו וטסאפ?
- האם מישהו כאן בכיתה חש פעם שהוא מודר ממרחב כלשהו? בשכונה/בכיתה/ בתנועת נוער? ברשת?
- האם בכיתה שלנו יכול להתרחש חרם?
- איך לדעתכן/ם נמנע בכיתה שלנו מצבים בהם ילדה או ילד לא חשים בנוח במרחב הכיתתי שלנו?

שיעור שני- (45 ד')

אופק ראשון הילדה שחשפה את עצמה בפני כל המדינה הפכה לפעילה חברתית הנלחמת בבירונות ברשת ומחוצה לה ומסייעת לילדות/ים הנתונות/ים להתעללות ולנידוי חברתי. הפעילויות שלה כוללות:

- העברת הרצאות בבתי ספר, שבהן היא מספרת את הסיפור שלה.
- השתתפות ב" סיירת חרם" ביחד עם תכנית "הצינור" ומסייעת לילדות/ים עם סיפור דומה, לחשוף את מה שעובר עליהן/ם ולהתמודד .
- כתיבת טור באתר 4 girls בו היא משתפת את הקוראות בסיפור שלה.
- השתתפות בסרטון פרסום העוסק בנושא החרם החברתי.

נחלק את הכיתה לקבוצות קטנות, כל קבוצה תקבל כרטיסייה ובה משימה אחרת (מצורף כנספח), הקבוצות יבצעו את המשימות, ולאחר מכן כל קבוצה תציג את התוצר שלה במליאה.

[אופק נבחרה לאחת הצעירות המשפיעניות לטובה לשנת 2020](#)

נסכם את השיעורים בהתייחסות לשינוי ולאקטיביזם של אופק למול הקושי הגדול שהתמודדה עמו. בד בבד ניתן לגיטימציה לילדות/ים שמתקשות/ים לפעול למול כוחה של הקבוצה, ונדגיש את האחריות שלנו כקבוצה וכיחידות/ים לגלות רגישות ומעורבות, ולסייע להם/ן.

לקריאה נוספת: מתוך האתר של מרכז מצמיחים: [התמודדות עם חרם בכיתה](#)

(תוכלו למצוא במאמר עצות להורים ולצוות החינוכי וקישורים נוספים למידע על חרם).

עמותת קדמה לשוויון בחינוך מזמינה אותך

חרם

מפגש מקוון לתלמידות ולתלמידים מכל הארץ!

יום שני 20.12.2021
10:15-11:30

לפרטים נוספים היכנסו לאתר קדמה:
<https://kedma-edu.org.il>

להרשמה סירקו את הברקוד:

בהמשך למערך אנחנו עורכות בתאריך 20.12.2021 זום ארצי בנושא חרם.
אנחנו ממליצות קודם לעבור את המערך בכיתה ולאחר מכן להצטרף לזום, אבל אם זה לא מתאפשר, אפשר לקחת חלק גם בלי.

מה יהיה בזום?

- נפגוש תלמיד/ה שחוו חרם ויספרו על החוויה, על ההשפעות שלה ומה בחרו לעשות עם זה אח"כ.
  - נפגוש איש/ת מקצוע שיספרו מנקודת מבט רחבה יותר על התופעה.
  - נפגוש כיתות שונות ברחבי הארץ שהנושא מעסיק אותן.
  - נשתף בעצות וטיפים למניעה ולהתמודדות עם תופעות של חרם בכיתה ובבית הספר.
- ההשתתפות היא במסגרת כיתתית תחת יוזר אחד (או בקבוצות- יש לעדכן מראש)
ההשתתפות היא חינם, אבל מותנית בהרשמה מראש!

להרשמה לזום לחצו כאן

בנוסף, [בקישור הבא תמצאו מצגת שבה טבלה](#) שניתן למלא עם עצות שלכם/ן ושל התלמידים/ות שלכם/ן, איך למנוע חרם ואיך להתמודד עם חרם לאחר שכבר החל. **נשמח שתמלאו את הטבלה לפני מפגש הזום שלנו**, כדי שתוכלו לשתף במפגש עצמו. אפשר להוריד את המצגת למחשב, להקרין בכיתה ולמלא אותה. לקראת הזום עצמו נשלח הוראות מפורטות איך יתבצע השיתוף.

בהצלחה עם המערך ומקוות לראותכם/ן בזום!
צוותה קדמה.

נספח: כרטיסיות משימה

טור באתר

קיראו את הטור של אופק.
 כיתבו טור קצר החושף מקרה אמיתי בו הייתם/ עדים/ ות למקרה של ילד או ילדה שהודרו ממרחב כלשהו וירטואלי (אינסטגרם, ווטסאפ וכדומה) או בכיתה.

"סיירת חרם"

אופק הקימה ביחד עם מערכת תכנית "הצינור" סיירת המגיעה לבתי ילדות וילדים הפונים אליה ומבקשים עזרה.
 צפו בסרטון הבא וראו כיצד אופר מגיעה ומסייעת לאדל בת ה-9.
 תכננו הקמת סיירת דומה בבית הספר שלכם/ן: מה חשוב לכן/ם בפעילות של הסיירת?
 כיצד תפעלו למען ילדים וילדות בביה"ס?

הרצאה

הכינו הרצאה לכיתה המתייחסת לתופעת החרם דרך עיני ילד או ילדה שעברו חרם.
 ספרו על החוויות וההרגשה של מי שעברו חרם.

סרטון

כיתבו תסריט המתאר ילד או ילדה הנקלע/ת למצב בו היא/הוא מוחרמ/ת על ידי חברים/ות לכיתה, מצליח/ה לקבל עזרה ומתמודד/ת.
 צלמו סרטון בו אתם/ן שחקנים/ות בתסריט אותו כתבתם/ן.